

Sastavljači našega školstva (5)

Na političkoj razini je došlo u Zemaljskom Saboru do svadje zbog ukinuća nimškoga jezika. U neki škola Vojvodine je Srbija ukinula nimški jezik i tako postavila povezanost, tako da su se kršćanskosocijalni zastupnik Petar Jandrišević i socijaldemokrat Koloman Tomšić morali povezati na obrani hrvatskoga jezika u Gradišću. U tom poslu je Jandrišević postavio i „memorandum“ ki je za Vladu bio „zu radikal“.

➤ **Školska dica.** Bez sumnje moramo na prvo mjesto staviti najvažnijim faktorom dicu u školskom životu obavezne školske dobi. Nažalost u tom pogledu naša hrvatska sela ne stoju jako dobro. Od svih stran čujemo tužbe, da je premalo dice u školi, a posebno početnici sa sve manjim hrvatskim jezičnim znanjem. Ovde smo preskočili važne temelje roditeljskoga stana (o kom smo jur govorili) i dičjega vrtića, čuvarnice. Moramo samo pokuknuti u 6. br. HN o. lj. na str. 21, kade imate sliku škole u Bandolu s dir. Keglevićem iz 1933. ljeta, po koj nam se drastično pokaže razlika – ali znamo, da Bandol spada med manja sela naših škol. Istina je, da se društvo jako čuda minjalo u zadnji sto ljeti i naše škole su morale preživiti drastične promjene, ne na prednost našega školstva u posredovanju znanja hrvatskoga jezika i znanja o kulturi.

➤ **Školske knjige.** Dokle su nimške škole mogle preuzeti bez daljnijega školske knjige iz unutrašnjosti zemlje su sve knjige Naković-Boreničevoga djelatnoga kruga nastale obsolet i morale se sastavljati nove knjige s austrijskim dopušćenjem. Ni to nije išlo čisto jednostavno, ar je Ivan Čuković, morebit, potporom novoimenovana provizornoga odgovornoga za državno školstvo Kolomanom Tomšićem pokrenuo 1922. oštar oganj smetnje sa

svojimi dvojezičnimi prijedlogi za školu: *Allerlei Gedichte und Verse – Doma i vani, Slovница i Pismovnik* (prijevod iz nimškoga), Prva nimška vježbaonica, ka je dostala i odobrenje od školske vlasti ali se nije tiskala (ar su se hrvatski učitelji suprotstavili tiskanju, nisu u Čukoviću vidili stručnoga pedagoga i metodičara). Knjiga izdjelana 1921. lj. pod peljanjem Jandre Kuzmića »Početnica« se nije tiskala. Tako su naše škole do 1924. ostale prez podlogov i učitelji su se morali sami brigiti za školski materijal. Stoprv 1924. se je tiskala »Prva Štanka«, ka je bila skoro identična s prijašnjom varijantom. »Druga Štanka«, uređivanjem Ivana Dobrovića se je pojavila stoprv 1927. ljeta, »Treta Štanka« 1929. za ku se je u opisanju pojavilo: potpuni sadržaji školske izobrazbe i leksikon o gradišćansko-hrvatskom jeziku i kulturi za osnovnoškolsku izobrazbu. To je u potpunosti i odgovaralo stvarnoj situaciji ondašnjega školstva.

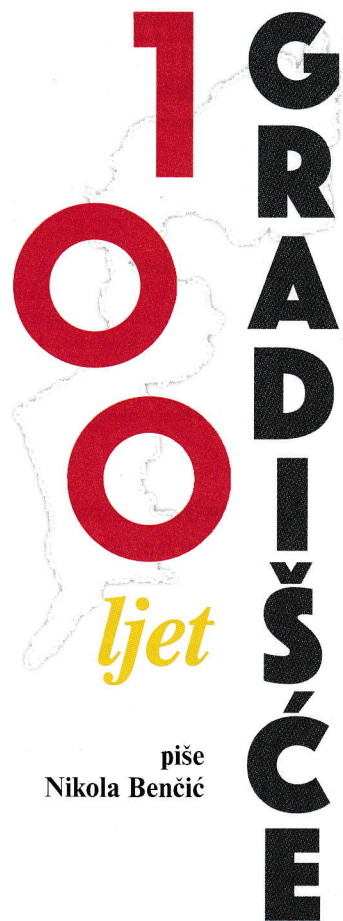
Za vjeronauk su se pojavile vrlo dobro redigirane školske knjige od Martina Meršića ml. (1925., 1936.) i Ivana Muškovića, židanskoga farnika (1923. i 1925.). Posebno tribamo istaknuti da je Mušković živio u Hrvatskom Židanu u Madjarskoj a knjige su mu se tiskale u Bundesverlagu austrijske Prve Republike. Zvanaredan uspjeh je imao Ivan Vuković sa svojim »Jačkarom za hrvatske škole« 1924. putokazom školske jačke sve do najnovijega vrimenta.

Nažalost se nije istraživao sadržaj, pedagoška intenzija, metodologija i uspjeh ovih školskih knjig u usporedbi s prijašnjimi i poslije došlih školskih knjig, što bi nam moglo pokazati veliko jezično bogatstvo naših učiteljev.

➤ **Jezična kompetencija učiteljev i dice.** Važno pitanje! Dokle moremo ustanoviti da su i učitelji i školska dica došla u školu s prilično dobrim znanjem hrvatskoga jezika i ka-

ko se pak minjala struktura sela i naši ljudi nastali pendleri, čim se minja i jezična kompetencija i od škole, osebito u sjeverni i južni (mali) seli se je počelo masivno potribovati podučavanje nimškoga jezika i u nimškom jeziku, ar su to tribali za zaslužak a roditelji kanili za svoju dicu najbolje u budućnosti. Na početku je bio problem, da nije stalo dost učiteljev s temeljitom nimškom izobrazbom na raspolaganje (nije istraženo!) i da su učitelji morali položiti ispite za osposobljenje podučavanja državnoga jezika. Ti ispiti za učitelje su durali od 1921. do 1923. ljeta i položilo je 148 učiteljev uspješno ta ispit, što bi moglo i pokazati, da su se u ugarski preparandija učili i nimški jezik, ar svi znamo, da nije moguće od 1-2 ljeti svladati od nule jedan jezik (isto nije ispitano!). Nastavni plan za nimški jezik je postavljen od Slavka Marholda 1924. ljeta ali je u mnogi seoski uprava nastala velika zbrka, svadja zbog jezika podučavanja. I na političkoj razini je došlo u Zemaljskom Saboru do svadje zbog ukinuća nimškoga jezika. U neki škola Vojvodine je Srbija ukinula nimški jezik i tako postavila povezanost, tako da su se kršćanskosocijalni zastupnik Jandrišević i socijaldemokrat Tomšić morali povezati na obrani hrvatskoga jezika u Gradišću. U tom poslu je Petar Jandrišević postavio i „memorandum“ na Zemaljsku vladu, koga je zemaljski školski nadzornik procijenio kot „zu radikal“.

➤ **Djelovanje „Südmarka = Deutscher Verein Südmark“** si je postavio zadatkom zbog manjkanja knjig na hrvatski škola širenje *Ausbau der deutschen Schulen ... und arbeitete gezielt gegen kroatische Schulen, ...* i darovali i hrvatskim školam školski pribor i knjige i tako kanio... *die grünen Flecken ... aus dem Burgenland verschwinden* (K-B, 114), a te zelene fleke su bile hrvatske ško-

piše
Nikola Benčić

le. Osobiti cilj im je bila škola u Pandrofu ali i neke druge manje škole južnoga Gradišća.

➤ **Štrajk školske dice u Štikapronu.** Koliko je bilo brzantno školsko pitanje se vidi na primjeru Štikaprona, kada se je po zakonskoj odredbi ponovno vratila škola u rim.-kat. upravu 1928. i došlo do štrajka školske dice i konflikta med tzv. „Školskom stolicom“ (na novič postavljena) i farnikom Ivanom Čukovićem, ki se je od početka priključenja zalagao za dvojezično hrv.-nim./nim.-hrv. podučavanje. Gmajnska kronika (str. 53) piše: *Nur 10% der Schüler meldeten sich zum Schulanfang die anderen, nur Arbeiterkinder, wurden von den Eltern zu Hause v. d. Schule ferngehalten. Im ganzen besuchten am 17. 9. 1929 71 Schüler die hiesige Volksschule. Erst am 15. November 1929 ließen sich alle Schulpflichtigen einschreiben...* Škola je onda imala 175 školarov. Ivan Čuković je pobignuo (velu penzioniran) u Korušku, u Beljak, kade je i umro, a na njegovo mjesto je došao Tome Sučić kot administrator, i neke učitelje su izminili. □